

שם עולם

ונתתי להם בביתי ובחומתי יד ושם טוב מבנים ומבנות שם עולם אתן לו אשר לא יכרת (ישעיה נה)

מתורת גדולי ישראל שלא זכו להשאיר אחריהם זרש"ק

פרשת ויצא ה'תשפ"ד

בס"ד גליון 7

הזה אבל מהמקום לא היה מתיירא אלא משום אין זה כי אם בית אלקים וכו' שכבודו יתברך שמו שוכן בו.

שבט מיהודה
הרב יהודה גרינוואלד בן הרב יהושע פאלק | י"ט אדר ה'תר"פ

כי אם בית אלוקים (כח יז)

ברש"י (כ"ח, י"ז) כי אם בית אלוקים וכו', אני אומר שנעקר הר המוריה ובא לכאן, וזו היא קפיצת הארץ האמורה בשחיתת חולין. ורמב"ן חולק, דמפורש בסנהדרין שקפצה לו הארץ ופגע במקום שהתפללו בו אבותיו ולא שקפץ הר המוריה, ע"ש היטב.

ונלענ"ד לומר לפי מה שכתבנו במקום אחר על הגמ' (מגילה ב, ב) שאני שושן הואיל ונעשה בה נס, דמשום הכי נחשבת כמוקף חומה מימות יהושע בן גון, דהיינו תחילת כיבוש ישראל ותחילת חלות קדושת ארץ ישראל, כמ"ש הטורי אבן, ומעלת ארץ ישראל היא שמתנהגת ע"י השי"ת שלא באמצעות השרים, וכמו"כ הנהגה נסית ודאי היא ע"י השי"ת לבד, ע"כ נס הוא כמו קדושת ארץ ישראל.

ע"כ תוקף ושורש קדושת א"י הוא הר המוריה, שממנו יוצאת אורה לעולם, ע"כ אף שקפצה לו ארץ אחרת, מ"מ כיון דקפיצת הארץ היא ענין ניסי, ממילא נכללת בארץ ההיא מעין קדושת הר המוריה, שהוא שורש קדושת א"י, ונמצאים דברי רש"י ורמב"ן אחדים.

ארץ צבי
הרב אריה צבי פרומר בן הרב חנוך הענדיל הי"ד | כ"ז בניסן ה'תש"ג

ויתן לבן לה את זלפה שפחתו ללאה בתו שפחה

(כ"ט כד)

בתרגום יונתן 'ויהב לבן ליה', יש לפרש כוונתו שמסרה ליעקב בעד לאה, והיינו שעשה בכיוון ברמאות לתת את זלפה שהיא צעירה בשביל הצעירה, ולכן הדגיש כאן הכתוב ללאה בתו, שעשה זה מפני רמאותו שע"ז היה יכול לרמות אותו לתת את לאה תחת רחל, אבל ברחל לא עשה כן רק נתן במישרין לה אותה לשפחה.

ומה שהדגיש הכתוב ברחל 'לה לשפחה', יש לרמוז בזה דבר עמוק בהל' עבדים, דהנה מעודי נתקשיתי איד יכולים למכור קנין איסור לאחר, הא קנין איסור אינו קשור תמיד עם קנין הממון, דבמפקיר עבדו כל אחד יכול לזכות, וקנין האיסור נשאר אצל האדון הראשון, שאינו דין ממון בעצם החפצא רק קשר האדון עם העבד, וא"כ במוכר לאחר איך יכול למכור את קנין האיסור.

וע"כ צ"ל שהוא דין חדש שהאדון הראשון יכול לעשותו עבד לאחר ואין זה כמו שאר מכירות ומתנות שהוא מעביר הרשות שיש לו לאחרים, רק היא פעולה חדשה בהחפצא של העבד, ועל זה רמז הכתוב 'לה לשפחה', שעשה אותה לה לשפחה.

בית אהרן
הרב אהרן כהן בן הרב יוסף | י"ח בסיון ה'תשכ"א

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה (כח י)

סופי תיבות אהב רעך אפשר לומר בהקדים מה שפירש האי קרא בדרך רמ"ז, וז"ל רמז לנשמת הצדיק כשיורד ת לעוה"ז, וזהו מבאר שבע ממקום שבארו לו כל התורה והשביעיהו עליה, וילך חרנה, דהיינו העוה"ז, ויפגע במקום שלא נתישב בעוה"ז דרך קבע אלא דרך עראי כעובר אורח, וילן שם, שעיקר דירה ומקום לינה שם לעוה"ב, וזה הרוויח בחשבו לעולם כי בא השמש, שהוא מעיתד למות, ויקח וכו' יעו"ש.

והנה חקרו רז"ל כיון שחובה על האדם לקיים כל התרי"ג מצות בשלימות ואלו חסר אפי' מצוה אחת, אינו זוכה לעוה"ב ויצטרך לבוא בגלגול, ויקיים מה שחסר, א"כ מה תכלית אדם בביאתו לעוה"ז והרי איכא הרבה מצות דלא שייך האדם לקיימן שלא באו לידו, כגון מצות פדיון הבן, מה יעשה האדם אם לא זיכהו השי"ת לבן בכור וכן מצות חליצה ויבום וכיוצא.

ותי' כי אנחנו ישראל כולנו כגוף אחד ולכן כל המצוה שיקיים אחד מישראל נחשבו על כללות ישראל. מיהו זה לא מהני רק באם אינחנו מקיימין מצות ואהבת לרעך כמוך, וזהו ויצא יעקב וכו', לרמוז על ירידת הנשמה לעוה"ז לסגל מצות ומעשים טובים, ובשביל זה זוכה לעוה"ב כמשפ"י הנו', וכדי שלא תקשה מה הנאה לנשמה בירידתה לעוה"ז והרי הרבה מצות שאין ביכולת לאדם לקיימן, לזה בא הרמז בס"ת 'אהב רעך', דהיינו ע"י מצות ואהבת לרעך כמוך עולה עליך כאלו קיימת כל המצות שלא באו לידך.

אני חומה
הרב חומאני עלוש בן הרב שלום | ג' אלול ה'תשט"ז

ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה (כח יז)

וצריך לבאר לאיזה תכלית אמר כן בפיו והלא דיו כי יאמר ויירא וכו'.

אולם נראה הכוונה, דהנה בשאר דברים אין מעלה ואדרבה גריעותא לומר הדבר שמתירא ממנו כמו שאמרנו ז"ל (עי' מ"ק י"ח, וסנהדרין ק"ב. עה"פ ברית כרותה לשפתיים) ברית כרתו שכל עוד שלא יאמר הדברים בפה לא יהיה ולא יבוא, וע"י הדברים מיתרע מזליה ח"ו, ואמרנו רז"ל (עה"כ בישעיה ל"ג י"ד) פחדו בציון חטאים (עי' ברכות ס.), אבל בדברי יראת שמים אדרבה מצוה לדבר ולומר את האלקים אני ירא, כמו דמצינו אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו (מלאכי ג' ט"ז), והזהירו בספרים לומר מעת לעת פסוקים המתעוררים ומחזקים את האדם ביראת שמים כגון לומר פסוק (תהלים ט"ז ח) שויתי וגו' וכדומה.

והיינו ויירא, ולא די במה שהיה ירא מקדושת המקום אלא ויאמר מה נורא וכו', אמר כן בפירוש להתעצם ביראתו זו הראויה, ולזה ג"כ אמר אין זה כי אם בית אלקים וזה שער השמים, כל זה אמר להפליג קדושת המקום כדי להביא היראה אל לבו ביתר עוז ותעצמות ויקיים בזה מצות מורא מקדש.

ועוד יש לומר עפ"י מאמר רז"ל (יבמות י"ג) לא ממקדש אתה ירא אלא ממי שהזהיר עליו ושוכן שם, והיינו דאמר מה נורא המקום

וירא ה' כי שנואה לאה ויפתח את רחמה ורחל

עקרה וגו' (כט לא)

ולכאורה מה חידוש יש כאן, שמשמע בעבור כי שנואה לאה לכן ויפתח את רחמה, משמע ואם לא היתה שנואה לא היה פותח, הלא בלהה זולפה שלא היו שנואים ואף על פי כן ותהר ותלד וגו'.

ולהבין זה, נקדים הנה ידוע שלא נקראת עלמא דאתכסיא ורחל נקראת עלמא דאתגליא (ז"ב כט:), היינו בחינת עולם המחשבה הוא באתכסיא ונקראת לא"ה, בחינת ל"א, שלא ניכר לחוץ מה שבתוך המחשבה. והוא שורש המצות לא תעשה, כי המקיים מצות לא תעשה אינו ניכר, שמקיים המצוה בשב ואל תעשה, ועל כן אין להחיצונים אחיזה במקום ההוא, כי לא שייך שום פנוי וגסות כל כך, כי הוא דבר הנסתר במחשבה ולב.

אבל לא כן בחינת רחל, בחינת עלמא דאתגליא, בחינת עולם הדיבור, שהוא שורש מצות עשה שעושה בפועל ממש ונראה לכל בשעת קיום המצוה, ועל כן יכול להיות ביותר אחיזת החיצונים מחמת הפניות שבא לו בשעת קיום המצוה בחי' גסות וכדומה, כגון לקבל פרס בעולם הזה או בעולם הבא.

וזשאה"כ (כט יז) ועיני לאה רכות ורחל היתה יפת תאר ויפת מראה וגו', פירש רש"י, לאה היתה מתיראה שלא תפול בחלקו של עשו ולזה היתה בוכה ע"כ. ר"ל שלזה היתה עיני לאה רכות, מחמת ורחל היתה יפת תאר וגו', פירוש מחמת שבחינת רחל עלמא דאתגליא בחינת דבור ומעשה במצות עשה היתה יפ"ת תוא"ר, שיכול להיות בהם בחי' פניות וגסות והתפארות כנ"ל, וע"ז היתה מתיראה לאה בחינת מחשבה עלמא דאתכסיא, שלא יתאחזו הקליפות בבחינת רחל במצות עשה שעל ידי דבור ומעשה, ולזה היתה בוכה ודואגת על זה לתקנה.

ובעבור שאמרו חז"ל (פסחים ג:) לעולם ילמוד אדם שלא לשמה שמתוך כו', על כן ויאהב יעקב את רחל, ר"ל שיעקב דבק את עצמו בבחי' מצות עשה בפועל ממש.

ולאה תמיד היתה דואגת ע"ז שלא יתאחזו הקליפות בבחינת מצות עשה מצד שום פניה כנ"ל (ר"ל שיעקב בעצמו בבחינת לא"ה בחינת בינה שבו, הוא דואג בקרבו) בלב נשבר ונדכה ונבזה בעיניו נמאס ושנואה על בחינת מעשה המצות שעשה שיהיו כשלימות. וזשאה"כ וירא ה' כי שנואה לא"ה, ר"ל בחינת המחשבה ובי"נה לב"א (ת"ו הקדמה יז), שהוא בחינת לאה, הוא שנואה בעיניו נמאס על דאגת תיקון בחינת רחל.

ע"כ ויפתח את רחמה ורחל עקרה, פירוש שפתח ה' את רחמה, רמ"ח מצות עשה, שיהיה להם פתוחה ממנה של בחינת לאה בחינת מחשבה, שיהיה הפתוחות של מצות עשה ממנה, ר"ל כשירצה האדם לעשות איזה מצות עשה, יחשוב תחילה במחשבתו שעושה המצוה רק לה' לבדו ולא לשום בחינת הול"דה, ר"ל שום קבול פרס שנקרא בחינת הולדה, שמוליד שכו, והוא עושה המצוה לא לשום בחינת הולדה של קבול פרס לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, כי אם ור"חל עקרה, ר"ל מן רח"ל חסר יו"ד למנין רמ"ח, ר"ל שחסר ממנה העיקר שהוא בחינת יו"ד (בחינת חכמה עלאה (ת"ו ת' י"ח לב), ועל כן היא יפת תואר ושם אחיזה לחיצונים), ולזה אמר ויפתח לשון יו"ד פת"ח, בחינת חכמה, שתאיר בבחינת לאה שתוכל לתקן את בחינת רח"ל שתשלים

רמ"ח בבחי' יו"ד כנ"ל, ר"ל שתהיה המצות עשה שהוא בחינת רחל שתהיה עקרה ולא תוליד שום קבול פרס כנ"ל.

וכשמחשב כן האדם בעת פתיחת עשיית המצוה, אז רחמנא לבא בעי (סנהדרין קו: זח"ג רפא:), שלבו משתוקק לעשות המצוה בשלימות לה' לבדו, וה' יהיה בעזרו לגמור המצוה בכי טוב בלי שום פניה כי אם בבחינת עקרה.

וכנגד ג' בחינות אלו השייכים למעשה המצות, בחינת מחשבה דיבור ומעשה כשנתקנו (ועשה אותם יעקב בשלימות, הודה לה') ואמר הכתוב (כט לב) ותהר וגו' ותקרא שמו ראובן וגו' כי רא"ה ה' בעניי וגו', בחינת ראייה נגד בחינת מעשה המצוה שנתקן. ואומר (כט לד) ותהר וגו' ותקרא שמו שמ"עון כי ש"מע וגו', בחינת שמו"עה, נגד בחינת דיב"ור שבמצוה, שנתקן. ואומר (כט לד) ותהר וגו' ותקרא שמו לוי כי וגו' הפעם ילו"ה אישי וגו', בחינת התחברות. שנתקן גם בחינת המחשבה (ועלה עד בחינת בי"נה עולם המחשבה) ונעשה בחינת התחברות בכל המדות, יחוד קב"ה ושכינתיה, יהי רצון שנזכה לזה אמן.

בת עין
הרב אברהם דוב בן הרב דוד מאבריטש | י"ב כסלו ה'תר"א

ותהר לאה וגו' ותהר עוד וגו' (כט לב-לה)

ראיתי לתת לב בסדר השמות כי מן הראוי להקדים הסרת השנאה ואחר כך סיבת האהבה והיא אמרה בראשון עתה יאהבני ובב' הסרת השנאה. עוד מה היא כוונתה באומרה (ל"ד) הפעם ילוה וכי מקודם לא נתלוה לה.

אכן הצדקת ע"ה לצד שקדם לה המאמר שעליו חלתה בעיניה כי היא חלקו של עשו, והגם שראתה שנשאת ליעקב אין דבר זה מצדיק בלבה כי היא בת זוגו, ולזה כשראתה שניתן לה בן אמרה ודאי כי לצד רחמי ה' עליה לצד שלא היתה אהובה כי הצדיקים יקיימו מצות חכמים (אבות פ"א ו') לדון לכף זכות, ולזה היתה תמיד דנה לכף זכות ולא עלה על דעתה כי היתה שנואה וכמו שפירשתי בפסוק (לא) וירא ה' וגו' ולא כן היתה דעתה, וזו היא מדת המאושרים, אשר על כן כשניתן לה בן ראשון אמרה כי זה בא להשלים החסר שהיא האהבה, וכשראתה שהוסיף ה' ונתן לה בן ב' אמרה למפרע טועה הייתי במה שחשבתי שלא היה לי אלא מחוסר האהבה והרי שמע ה' פירוש מה שלא הבנתי אני כי שנואה אנכי לזה נתן ב', אחד להסיר השנאה ואחד להכניס האהבה, ולזה אמרה (פ' לג) כי שמע ה' כי שנואה וגו', וכשנתן לה בן ג' אמרה מעתה אין טעם בדבר אלא הרי זה בא ללמד כי לא בדרך טעות היו נשואיה כי אם אשתו זאת, והוא אומרה הפעם יצדיק להתלוות לה בתורת אישות כי אם צד הסרת השנאה ונתינת האהבה משום כלימתי עשה ה' היה מספיק בב' בנים ומעתה בג' הוי חזקה כי אני בת זוגו ונישואיה מה' יצא הדבר.

עוד נתכוונה באומרה ילוה אישי כי גם בזמן יציאתה מעולם הזה לא תפרד ממנו להיותה בת זוגו וכמאמרם ז"ל (זהר משפטים קב א) כי הזוגות יתלוו בעולם העליון בתמידות, ואמרה הטעם כי ילדתי לו ג' בנים ובג' הוי חזקה כי בת זוגו אני, עוד שצפתה ברוח הקודש שד' נשים יהיו ליעקב וכפי זה עולים לה כפי החשבון ג', וכשניתן לה בן ד' אמרה (פ' לה) הפעם אודה את ה' כי עד עתה היה עושה לה משפט הצריך אבל הפעם הזאת אין זה אלא הפלגת טובתו יתברך וברכה על רוב טובה.

אור החיים הקדוש
רבי חיים בן עטר | ט"ו בתמוז ה'תק"ג

לזרע בר קיימא: חיים שמעון בן לאה, דניאל בן גאולה, כמוס בן פלילה, אלעזר מנחם בן חסיה, לוי בן גאולה. לע"נ: חיים בן יהודה, שמעון ישראל בן מאיר צבי, חנה בת ראובן, דבורה לאה בת ברוך, יששכר בן כמיסה, גד בן זוהרה, אליהו בן הלנה, מרים בת משילדה. לזיווג הגון: הודיה בת רות.

יו"ל ע"י מערכת 'שם עולם' | ניתן להקדיש לע"נ ולזכות בזש"ק בנדרים פלוס תחת השם קרן י"ד לתורה בקסגוריית עלון 'שם עולם' | להרשמה לרשימת התפוצה ובכל עניין ניתן לפנות במייל cho0533161136@gmail.com ובטלפון 053-3161136